

Artur Kostarczyk, Jacek Dąbrowski

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Gdańsku

---

Ochrona Zabytków 55/1 (216), 79-81

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

REGIONALNY OŚRODEK STUDIÓW I OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO W GDAŃSKU

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Gdańsku, jako oddział terenowy Ośrodka Dokumentacji Zabytków, powstał w dniu 1 stycznia 1991 r. z przekształcenia Gdańskiego Ośrodka Dokumentacji Zabytków.

Dziesięć ostatnich lat w historii kraju i tempo przebiegających w nim przemian nie pozostały bez wpływu na sferę naszej działalności. Aby nadążyć za szybko zachodzącymi zmianami, szczególnie w sferze regulacji prawnych, kilkakrotnie w krótkim czasie istnienia naszego Ośrodka modyfikowana była jego struktura organizacyjna. Na początku lat dziewięćdziesiątych w gdańskim ROSiOŚK było 5 działów: Badań i Studiów, Dokumentacji, Informacji, Finansowy i Administracyjny. Obecnie istnieją trzy działy — Badań i Dokumentacji, Informacji i Finansowo-Administracyjny. Przeprowadzane modyfikacje struktury organizacyjnej miały na celu usprawnienie pracy i dostosowanie do stawianych przed nami zadań. Związane były także z planowanymi i realizowanymi w naszym Ośrodku programami badawczymi.

Szczególnie warte przypomnienia są: „Synteza wartości kulturowych przestrzeni państwa polskiego” — program badawczy realizowany przez zespoły w całym kraju, który przyniósł ogromny ładunek wiedzy merytorycznej, w dużym stopniu unikatowej. Program niestety nie został zakończony planowanym wydaniem publikacji.

Innym ważnym programem był: „Komputerowy system informacji o środowisku kulturowym”. W założeniu miał być realizowany przez zespoły w naszym i pozostałych Ośrodkach. Z wielu przyczyn sukces programu był połowiczny. Warto tu dodać, że w gdańskim Ośrodku system funkcjonuje bez zarzutu i jest doskonałym źródłem informacyjnym.

Warto też przypomnieć, że nasz Ośrodek jako pierwsza instytucja w Polsce zainaugurował obchody European Heritage Days, organizując w 1992 r. wystawę: „Europejskie dziedzictwo rozproszone”.

Głównymi kierunkami prac merytorycznych są m.in.: badania i studia nad regionalnym dziedzictwem kulturowym dla potrzeb rządowej polityki regionalnej, opiniowanie dla Zespołu Ekspertów ODZ w Warszawie spraw rozpatrywanych przez GKZ, weryfikacja danych o obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków i rekomendowanych do wpisania do rejestru zabytków nieruchomości oraz zalecanych do ochrony w ramach prawa lokalnego, a także dokonywanie i opiniowanie ocen skutków oddziaływania planowanych inwestycji na środowisko kulturowe. Działania te prowadzone są w ścisłej współpracy ze służbami konserwatorskimi i samorządami terytorialnymi różnych szczebli.

Jednym z kierunków prac prowadzonych w gdańskim Ośrodku jest informatyzacja i przetwarzanie danych o środowisku kulturowym, a także szeroka popularyzacja przy wykorzystaniu najnowocześniejszych nośników informacji. W zakres tych działań wchodzi m.in. tworzenie i wypełnianie baz danych, GIS (system informacji o terenie) oraz budowa tematycznych portali internetowych dotyczących szeroko pojętego środowiska kulturowego. Specyficzną formą popularyzacji środowiska kulturowego jest współpraca z biurami podróży w tworzeniu tzw. markowych produktów turystyki kulturowej.

Warto tu wspomnieć o działaniach wydawniczych, które są szczególną formą prezentacji własnych dokonań oraz promocji środowiska kulturowego we wszelkich jego przejawach. Ośrodek wydaje cztery serie wydawnicze: Teka Gdańska (od 1980 r.), Quo vadis

Gdańsk — sień w kamienicy będącej siedzibą Regionalnego Ośrodka Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego. Fot. D. Hryszkiewicz

Gdańsk — hallway in a town house, the seat of the Regional Centre for Studies and the Protection of the Cultural Environment. Photo: D. Hryszkiewicz

Pracownicy Regionalnego Ośrodka Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Gdańsku. Stoją od lewej: Dorota Hryszkiewicz, Elżbieta Wilczak, Marek Borowski, Teofila Lebieź-Gruda, Krystyna Babnis, Elżbieta Borucka, Regina Pernak, Krystyna Kawczyńska, Artur Kostarczyk, Piotr Najmajer, ś.p. Krzysztof Biskup; klęczą: Klara Górka, Janina Długoszek. Fot. J. Dąbrowski

Staff members of the Regional Centre for Studies and the Protection of the Cultural Environment in Gdańsk. Standing from the left: Dorota Hryszkiewicz, Elżbieta Wilczak, Marek Borowski, Teofila Lebieź-Gruda, Krystyna Babnis, Elżbieta Borucka, Regina Pernak, Krystyna Kawczyńska, Artur Kostarczyk, Piotr Najmajer, the late Krzysztof Biskup; kneeling: Klara Górka, Janina Długoszek. Photo: J. Dąbrowski

Gedania? (od 1997 r.), The Baltic Sea Coastal Landscape Seminar (w jęz. angielskim od 1996 r.) i Informator Pomorze Wschodnie-Prusy (prezentujący własne działania Ośrodka, od 1992 r.). Specjalną formą naszych wydawnictw są publikacje multimedialne — przewodniki, prezentacje i pokazy, uzyskujące pochlebne recenzje w fachowych czasopismach.

Nową formą udziału naszego Ośrodka w promocji walorów środowiska kulturowego regionu był udział w Międzynarodowych Targach Amberif '2001 z własną imprezą pt. „Bałtyckie warsztaty dawnych technik bursztynniczych”. Inicjatywa ta uzyskała bardzo wysoką ocenę ze strony komisarzy Targów Amberif '2001 i Stowarzyszenia Bursztynników w Polsce.

Tak wielka liczba prac wykonanych w naszym Ośrodku, których cechą szczególną jest wysoka wartość merytoryczna, nie byłaby możliwa bez pozostających do naszej dyspozycji zasobów archiwalnych i księgozbioru tematycznego oraz przechowywanego w naszym Ośrodku archiwum byłego Oddziału Gdańskiego PP Pracowni Konserwacji Zabytków. Archiwum obejmuje różnorodne formy dokumentacji — od akt i dokumentacji konserwatorskich, studiów konserwatorskich, dokumentacji projektowych, negatywów, dokumentacji rysunkowych po mapy, plany i katastry.

Każdy z wymienionych rodzajów dokumentacji ma swoją szczególną i unikatową wartość. Jednym z najcenniejszych jest niewątpliwie zbiór akt i dokumentacji konserwatorskich tworzonych już od 1945 r. Innym, równie cennym, jest pieczołowicie i systematycznie gromadzony zbiór kartograficzny. Znajduje się w nim wiele fotokopii XVII-, XVIII- i XIX-wiecznych map, a także kompletny zbiór niemieckich map z początku XX w. dotyczących dawnych prowincji pruskich.

Liczebność i jakość zasobów naszego archiwum jest imponująca — ponad 45 tys. dokumentacji konserwatorskich, ok. 180 tys. negatywów, setki map i planów, setki rysunków dokumentacyjnych i liczący ok. 10 tys. woluminów księgozbiór. To jest solidny fundament dla naszej pracy.

Tak jak w każdym działaniu — najważniejsi są ludzie. Twórczynią ROSiOŚK w Gdańsku była mgr Janina Grabowska — pierwszy dyrektor Ośrodka (poprzednio — w latach 1981-1990 — dyrektor Gdańskiego Ośrodka Dokumentacji Zabytków). Od 15 IX 1991 r. zastąpił ją na tym stanowisku dr inż. arch. Artur Kostarczyk, który kieruje pracami ROSiOŚK w Gdańsku do dziś.

W ciągu 10 lat istnienia w zaciężnych wnętrzach naszego Ośrodka pracowało już ponad 40 osób. Obec-

nie pracują one w wielu różnych miejscach: na Politechnice Gdańskiej — dr arch. Bogna Lipińska, w Domu Uphagena (dziale Muzeum Historycznego Miasta Gdańska) — mgr Zofia Maciakowska i mgr Wojciech Szymański, w Centralnym Muzeum Morskim — dr Jerzy Litwin (obecny dyrektor CMM), w Gdańskim Ośrodku Telewizyjnym — mgr Krystyna Chwin, Miejskim Konserwatorem Zabytków m. Gdańska jest mgr inż. arch. Ewa Stieler, mgr Katarzyna Jacobson-Kowalska jest dziennikarką. Niektórzy nasi koledzy przeszli na zasłużoną emeryturę, dwoje, niestety, odeszło już na zawsze — Janina Głońska, dr inż. Krzysztof Biskup.

Obecna załoga Ośrodka liczy 20 osób, wybitnych specjalistów o wysokich kwalifikacjach, z dużym doświadczeniem zawodowym, o liczącym się dorobku.

Siedziba naszego Ośrodka — cztery barokowe kamieniczki przy ul. Św. Trójcy z częściowo odtworzonymi zabytkowymi wnętrzami z ogrodem na zapleczu, a przede wszystkim ludzie — dużej wiedzy i umiejętności, wysokiej kultury, taktu i życzliwości, tworzą tę szczególną, niepowtarzalną atmosferę gdańskiego oddziału ODZ — Regionalnego Ośrodka Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Gdańsku.

Artur Kostarczyk
Dyrektor Regionalnego Ośrodka Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Gdańsku

Jacek Dąbrowski
kustosz w ROSiOŚK w Gdańsku